

WITTEVROUWENSTRAAT NO 42

Wittevrouwenstraat 42 is van oorsprong een pand uit de veertiende eeuw. Een pand, waaraan in de loop der tijden zoveel is veranderd, dat sporen van de oorspronkelijke gedaante nauwelijks zijn terug te vinden. Wie kent het niet als het hoekpand van de steeg naast het politiebureau Wittevrouwenbrug? Nu staat het na een bewogen leven op het voorstel tot aanvulling van de Rijksmonumentenlijst als een „markant hoekpand van drie bouwlagen met een kap loodrecht op de straat; datering eerste helft van de 18e eeuw“. Dat is niet helemaal juist, want het is veel ouder. Al aan het eind van de veertiende eeuw stond het stevig op zijn fundamenten en vormde één geheel met wat nu het buurpand no 40 is. Het was toen een pand van één bouwlaag, nog geen zes meter diep en met een kap evenwijdig aan de straat.

Rond 1650 wordt het afgebeeld als een pand met twee bouwlagen, met een dubbele kap die nu loodrecht op de straat staat. Nog wel één pand, maar met een dubbele kap die er de oorzaak van is geweest, dat de beide bouwlagen daaronder werden opgesplitst in wat nu de nrs 40 en 42 heten. Ook in de achter het pand liggende tuin is die splitsing doorgevoerd door het aanbrengen van een tuinmuur, deels over de in die tuin liggende beerput heen.

Het laat zich raden wat er in de loop van de tijd op die splitsing is gevolgd. Kan het niet langer in de breedte

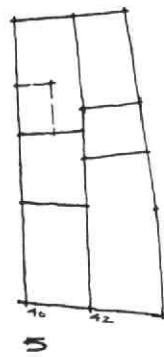
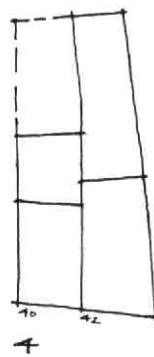
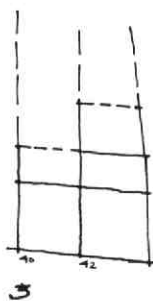
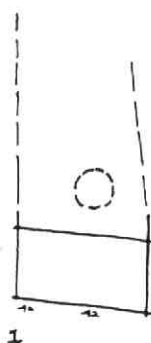
worden gezocht, dan maar in de hoogte en de diepte. De nrs 40 en 42 tellen nu beide drie bouwlagen met zolder en zijn naar achteren toe herhaaldelijk uitgebreid.

Wat als een eenvoudig tuinmuurtje is neergezet, blijkt later te worden gebruikt als een volwaardige scheidingmuur, waarop nota bene nog twee verdiepingen worden neergezet.

In de 17e en 18e eeuw wordt de buurt langs de Wittevrouwenstraat volgebouwd en kennelijk haast men zich om naar achteren toe zoveel mogelijk „gebied“ bij het pand te betrekken.

Een uitbouw was ook wel mogelijk, omdat de steeg naast de politiepost Wittevrouwenbrug van oudsher deel uitmaakte van de voormalige „Stadssteeg“ die vanaf de Wittevrouwenpoort, langs het gebied van de Wittevrouwenabdij achter de stadswal liep.

Sinds de bouw van de Willemskazerne in 1824 liep deze steeg dood, terwijl de opvallende hoekligging van Wittevrouwenstraat 42 in 1858 gecamoufleerd werd door de bouw van het commiezenhuis Wittevrouwenstraat 44, na afbraak van de Wittevrouwenpoort. Nu is dit bouwwerk als politiepost in gebruik. Ook de kazerne heeft nogal wat invloed gehad op de veranderingen aan het pand Wittevrouwenstraat 42. Op 19 maart 1861 wordt een bouwplan goedgekeurd, voor het optrekken van een aantal muren, deel

- no. 40-42 één geheel
- hoogte 1 bouwlaag met kap
- 14e- 15e eeuw

- splitsing in 40-42
- tuinmuur over achtererf
- datering onbekend

- no. 42 naar achteren uitgebreid
- wellicht ook achterhuizen bij beiden
- uitbreiding in de hoogte
- datering onbekend

- 2e uitbreiding no. 42
- 16e 17e eeuw

- totstandkoming huidige vorm/indeling no. 42 met voor-/achterhuis
- 17e-18e eeuw

tekening: C. J. M. Rampart

Gezicht op de voorgevels van de huizen aan de Wittevrouwenstraat met nr. 42 op de voorgrond. Foto: Top. Atlas G.A.U.

uitmakende van de „Grutterij“ gelegen tussen de kazerne en het pand Wittevrouwenstraat 42. Het achterste gedeelte van het pand Wittevrouwenstraat 42 is dan als paardenstal in gebruik. In het voorgedeelte zit een café. Voor hoe lang is niet bekend.

Als opvolger van de „Grutterij“ en paardenstal, vinden we een binnenplaats met achterhuisje. Dat blijft zo totdat de gemeente Utrecht in februari 1984 een inventarisatie van het pand maakt. Het pand zal worden overgedragen aan de huidige gebruikers en daarvoor is het wenselijk de balans eens grondig op te maken.

De voorgevel is drie traveeën breed en draagt boven de tweede verdieping een kroonlijst met vier forse, rijk gesneden consoles die onder het fries uitkomen. De gevel wordt verder verlevendigd door kleurverschillen: in de strekken boven de vensters en langs de rechterhoek van de gevel is alternerend een steen donkerder van kleur.

Het zadeldak met voorschild rust op vijf grenen spanten met C-vormige telmerken die met de guts zijn ingeslagen. De nummering loopt van 1 t/m 10, rechts oneven links even nummers. Merkwaardigerwijs wordt ook na nummer 5 op dezelfde wijze doorgeteld zodat het laatste nummer met een hele reeks C's aangegeven is (en daar is er dan ook één vergeten). De spantbenen en spantbalken dragen de telmerken, de

korbelen niet. De sporen zijn van gezaagd grenen. Het voorschild van het dak, zonder dakkapel, rust op twee zware halve spanten (spantbeen, korbeel, spantbalk) die aansluiten bij de spantbalk van het voorste spant. Ze hebben géén telmerken.

Het pand heeft een klein achterhuis, van twee lagere bouwlagen met zadeldak en achter schild. De zijgevel van het pand heeft een forse knik, gevolg van het min of meer haaks op de voorgevel staan van het voorste deel van deze gevel, terwijl het achterste deel zich aanpast aan de rooilijn van de voormalige „Stadssteeg“.

Aan de vroegere vrije ligging herinnert het open karakter van de rechtergevel met op de tweede verdieping vier vensters en op de eerste verdieping drie vensters en een klein overhoeks venster bij de trap. Sinds maart 1984 is Christine Langerhorst actief met de verbouwing van het pand. Bekend van Servetstraat 2 is haar Houtgalery die zij ook hier wil vestigen.

Tenminste veertig Kunstenaars van naam, werkend in hout met een liefde voor dat materiaal zullen hun werk in deze Houtgalery exposeren. Allemaal mensen, die het Hout als materiaal tot zijn recht laten komen.

Maar er is meer: het is de bedoeling de galery tot een plaats te maken, waar Houtminnend Nederland zijn hart kan ophalen! Vandaar ook de naam van de nieuwe Galery: „Hart voor Hout“. Alles op het gebied van Hout wordt hier bijeengebracht. In de kelder onder het pand komt, hoe kan het anders, houten speelgoed. Achter in het pand is een informatie-hoek, een koffiebar met documentatie over bomen, verzorging van hout, adressen van vaklieden, literatuur, een hout-kartotheek etc. Naast exclusieve meubelkunst vinden ook de boomchirurgen Copijn een plaats. Een deelneemster vat zeer bijzondere stukjes hout in edelmetaal. Bij de vormgeving rekening houden met het geheel eigen karakter van elke houtsoort apart, dát staat bij de geëxposeerde werken voorop. Een galery die zeker zal beantwoorden aan de behoefte van zoveel Houtliefhebbers in Nederland.

Achter het pand was van oorsprong een tuin, na de laatste verbouwingen verworpen tot een plaatsje met achterhuisje. Voor zover mogelijk wordt die ruimte „terug gewonnen“ en weer als tuin ingericht met veel levend groen. Een royale glazen overkapping zal ervoor zorgen, dat in deze binnentuin hetzelfde klimaat ontstaat als in de galery. De tuin zal dan ook een licht en levend eindpunt vormen van de galery. En mocht u na dit alles te hebben gelezen dit initiatief willen steunen dat is Christine Langerhorst daar uitermate blij mee. Zij heeft een restauratieplicht voor het pand en zij wil met haar galery ook dit pand uit het slop halen. Helpt u haar?

De galery opende dit najaar.

Christine Langerhorst
Kade nr. 5
2435 NM Zevenhoven
(01724-8401)